

С. Лозінський – аспірант кафедри політології та публічного управління, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Участь Волинської області в міжрегіональних проєктах та ініціативах 2024 року

У контексті євроінтеграційного поступу України логічним виглядає активна діяльність керівництва Волинської області, її депутатського корпусу, бізнесових структур, інституцій громадянського суспільства тощо в налагодженні співробітництва з європейськими країнами, участі в міжнародних проєктах, їх ініціюванні та обговоренні на предмет зміцнення міжрегіональної і транскордонної співпраці.

Волинь є лідером серед областей України за кількістю міжнародних партнерств, про що йшлося під час засідання круглого столу «Участь органів місцевого самоврядування у міжнародному територіальному співробітництві в рамках процесу вступу до Європейського союзу» в березні 2024 р. Ініціатива проведення круглого столу належить Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування та за сприяння і підтримки проєкту Агенції США з міжнародного розвитку (*USAID*) у співробітництві з Офісом Конгресу місцевих та регіональних влад при Президентові України.

Зокрема експерт з територіального розвитку та місцевого самоврядування П. Остапенко зазначив, що на Волині укладено удвічі більше партнерств, аніж, до прикладу, в Рівненській області – 37 територіальних громад мають 123 угоди про співпрацю у 15-ти країнах світу. Загалом серед 400 українських територіальних громад за кількістю діючих міжмуніципальних партнерств Луцька територіальна громада – на шостому місці. Найбільше транскордонних угод підписано з громадами Польщі та Німеччини, є співпраця також з муніципалітетами Китаю, США і Франції.

Як повідомив голова парламентського підкомітету В. Рубльов, між муніципалітетами Литви та Волині укладено дев'ять угод про партнерство, перша – ще у 1998 р. з Вільнюським повітом. «Існують договори про партнерство Ковельської міської ради з містом Утена, меморандум про взаємовідносини м. Луцьк з муніципалітетом Каунаса

та адміністрацією Тауразького району, угода про партнерську співпрацю між м. Нововолинськ та муніципалітетом Кельме, – зазначив народний депутат [1].

Розширенню міжрегіонального співробітництва сприяла тристороння зустріч щодо співпраці у відбудові України, що відбулася на початку квітня 2024 р. у Люблінському воєводстві Республіки Польща. Волинську область під час переговорів щодо реалізації спільних проєктів представляли заступник голови обласної ради та заступник очільника обласної військової адміністрації. Учасниками зустрічі від України також стали представники Рівненської, Закарпатської Луганської, Одеської, Хмельницької та Львівської областей. Усі ці регіони мають тісну співпрацю з Люблінським воєводством, а в перспективі мають нагоду поглибити відносини із італійським регіоном Лаціо.

«Наші італійські партнери зацікавлені в налагодженні конструктивних відносин із регіонами України, що мають багаторічну, тісну співпрацю із Люблінським воєводством. Керівництво регіону Лаціо має намір узгодити конкретний план дій щодо відбудови України та реалізації майбутніх спільних проєктів», – зауважив віце-маршалок Люблінського воєводства З. Войцеховський [2].

Однією із найбільш відомих та ефективних спільних транскордонних програм між Україною та Республікою Польща є *INTERREG NEXT* Польща – Україна, що відбувалася у декілька етапів. Першою такою програмою стала Програма Добросусідства Польща-Білорусь-Україна *INTERREG IIIA / TACIS CBC* 2004–2006 рр. Наступною була Програма транскордонного співробітництва ЄІСП Польща-Білорусь-Україна 2007–2013. Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014–2020 була найбільшою за бюджетом програмою Європейського інструменту сусідства на сухопутних кордонах ЄС. Її загальний бюджет у 201,4 млн євро дозволив профінансувати 158 проєктів – 10 стратегічних, 65 регулярних, 76 мікропроєктів та 7 спеціальних позаконкурсних проєктів.

Програма на період 2021–2027 рр. спочатку була підготовлена у тристоронньому форматі як продовження попередньої плідної та успішної транскордонної співпраці. Однак через використання білоруською владою мігрантів на зовнішніх кордонах ЄС та подальшу участь білорусі у військовій агресії Російської Федерації проти України у 2022 р. транскордонне співробітництво з Білоруссю було

призупинено. Як наслідок, Програма 2021–2027 рр. має двосторонній характер [3].

У квітні 2024 р. відбулося чергове засідання Моніторингового Комітету Програми транскордонного співробітництва *INTERREG NEXT* Польща – Україна 2021–2027. На перший конкурс у Пріоритеті «Довкілля» було подано понад 130 проєктних заявок. За результатами їх розгляду сьогодні Комітет прийняв рішення про надання гранту для 44 проєктів. Сім з них спільно із польськими партнерами реалізовуватиме Волинська область. Йдеться, зокрема, про спільні рішення Луцького і Білостоцького комунальних водоканалів із безпечної для довкілля каналізації; розвиток зеленої інфраструктури в гміні Ленчна та на Ковельщині; охорону та популяризацію дикої природи та біорізноманіття у Луцьку і Жешуві, а також чотири проєкти спільної діяльності у запобіганні стихійним лихам та кліматичним загрозам на транскордонній території, підготовки екстрених служб до боротьби з пожежами, стихійними лихами, пов'язаними зі зміною клімату, покращення безпеки на транскордонному просторі Польщі та України у сфері порятунку.

Загальна сума передбаченого грантового фінансування тематики «Довкілля» становить майже 82 млн євро. Із заявниками, які приймуть пропозицію співфінансування в обсязі 10 % від загальної вартості проєкту, Спільний секретаріат програми розпочне процедуру контракування, спрямовану на підписання грантових угод [4].

У червні 2024 р. Любліні проходив 4-й Конгрес органів місцевого самоврядування Тримор'я. У дводенній зустрічі взяли участь 700 гостей з 12 країн, зокрема України, Іспанії, Хорватії та Литви. 13–14 червня 2024 р. Зокрема, Волинь представляли голова Волинської обласної ради, а також очільник Ковельської райради та Ковельський міський голова. У контексті поточних геополітичних умов, війни, що триває в Україні, а також розпочатого процесу вступу до ЄС, під час дебатів було визначено пріоритети співробітництва регіонів – це охорона здоров'я і навколишнього середовища, енергетична та продовольча безпека, побудова системи ефективного державного управління, збільшення участі громадян в суспільному житті.

Під час панельної дискусії, присвяченій темі посилення залученості громадянського суспільства до покращення якості життя мешканців та економічного зростання, голова Волинської обласної

ради зосередився на викликах, з якими зараз стикаються місцеві громади в Україні. «Загалом вони зводяться до дисбалансу потреб і можливостей, це стосується як сектору економіки, так і сфери надання муніципальних послуг. На економічну активність впливає не лише міграція населення, але й мобілізація, проте життєво важливо наповнювати бюджети і внутрішній ринок. При тому, що через військовий стан обсяги місцевих бюджетів суттєво зменшилися, і діють законодавчі обмеження використання цих коштів, потреби у громадах, через ту ж таки війну, зростають. Стосуються вони насамперед безпекових питань, збереження спроможностей критичної інфраструктури, відновлення зруйнованих об'єктів, піклування про внутрішньо переміщених осіб та соціального захисту найуразливіших категорій громадян. До останнього варто віднести і ветеранську політику, яка включає потребу у різних видах реабілітації та інтеграції у громади тих, хто повертатиметься з війни», – перелічив основні виклики Г. Недопад. Він також зазначив, що в таких умовах міжнародне співробітництво не тільки в двосторонньому вимірі, а також у регіональних багатосторонніх форматах та у рамках проєктів, що реалізуються за рахунок коштів програм ЄС, є важливим інструментом для підтримання економічного, культурного та суспільно-політичного розвитку громад і регіонів, а також формування готовності до викликів, які ставить перед Україною майбутнє членство в Європейському Союзі [5].

Поступова відмова від викопного вугілля, зелене відновлення енергетичного сектору України та альтернативні моделі розвитку шахтарських регіонів – саме така мета пілотного проєкту, який за дорученням Федерального уряду Німеччини на запит Міністерства енергетики та Міністерства інфраструктури впроваджує Німецьке товариство міжнародного співробітництва (*GIZ*). Експериментальна програма стартувала ще до початку повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Її учасниками було обрано шахтарські міста Червоноград, що на Львівщині та Мирноград на Донеччині. Однак російська збройна агресія у лютому 2022 р. змусила переглянути список реципієнтів. Так шанс на допомогу в постгірничій трансформації отримали Нововолинська, Литовезька та Поромівська територіальні громади Волині.

«Сьогодні ми тут, щоб разом з представниками місцевої та регіональної влади, бізнесу, шахтарської спільноти та експертів визначити,

як має розвиватися кожна з вугільних громад, детально спланувати, що додасть їм спроможності – створення індустріального парку, навчальних центрів відновлювальної енергетики, осередків розвитку бізнесу тощо та у перспективі спільно реалізувати ці альтернативи», – окреслила головну мету робочої групи керівниця регіонального офісу Проєкту «Справедлива трансформація вугільних регіонів та зелене відновлення енергетичного сектору України» GIZ Г. Литвин.

Заступник голови обласної ради Г. Пустовіт зі свого боку зазначив, що Волинь доєднується до експерименту вже з певним багажем напрацювань: «Ця проблема в регіоні на порядку денному досить давно, і ми готувалися до пом'якшення процесу закриття копалень. У Нововолинську запроваджено зону вільного економічного розвитку для залучення інвестицій, є плани зі створення індустріальних парків та кластеру з переробки. Участь у цьому проєкті дає можливість отримати практичний результат і скористатися досвідом та ресурсами наших німецьких партнерів».

Нововолинський міський голова Б. Карпус розповів, що із вичерпуванням покладів копалень місто зазнало стагнації. І хоч завдяки зоні вільного економічного розвитку в громаді було створено десять нових виробництв, серед міст обласного значення Нововолинськ має найнижчий індекс платоспроможності, а найбільшою проблемою є брак робочої сили. «Зараз ми працюємо над планом просторового розвитку громади, визначили пріоритети, які б стали магнітом для людських ресурсів і дуже розраховуємо на проведення експертизи у рамках цього проєкту, щоб в умовах обмежених ресурсів вкладати максимально ефективно у розвиток спроможностей», – висловив він сподівання.

«27 гектарів нашої громади – це територія шахти № 9, яка з 2015 року перебуває у стані закриття, і це величезний пласт проблем від териконів до комунікації з шахтарями. Та завдяки партнерам ми побачили, що процес трансформації вугільних регіонів може бути насправду справедливим – паралельно із закриттям копалень створюються інші підприємства, які дають робочі місця і нівелюють соціальну напругу. На жаль, у нас це досі не врегульовано на законодавчому рівні. Саме тому ми, шахтарські громади, об'єдналися в Асоціацію вугільних регіонів, щоб відстоювати свої інтереси», – розповіла очільниця Литовезької сільської ради О. Касянчук і запевнила, що

громада мріє про створення на базі мережевої та логістичної інфраструктури відпрацьованої копальні індустріального парку. Її колега – голова Поромівської громади О. Савчук, на чий території вже три десятиліття стоїть довгобудом 10-та шахта, повідомив про виділення землі під будівництво станції сонячної генерації [6].

Щодо міжрегіонального й транскордонного співробітництва, то тут важливу роль відіграють інституції громадянського суспільства, що опікуються проблемами розвитку місцевого самоврядування, громад і територій. Відповідно до вимог Закону України «Про засади державної регіональної політики» для ефективної реалізації регіональної політики, розробки та реалізації проектів регіонального розвитку та отримання фінансування для таких проектів (як бюджетного походження, так і за рахунок міжнародних фінансових та грантових проектів), відповідні обласні ради та обласні державні адміністрації та інші співзасновники можуть створювати Агенції регіонального розвитку (АРР). У 2023 р. розпочала свою діяльність Агенція регіонального розвитку Волині [7, с. 2].

У березні 2024 р. за результатами додаткового відбору та проведеного міжнародними експертами оцінювання новим учасником швейцарсько-українського проекту «Згуртованість та регіональний розвиток України» *UCORD* стала Агенція регіонального розвитку Волині. Проект «Згуртованість та регіональний розвиток України» *UCORD*, започатковано у грудні 2022 р. і втілюється він за підтримки Швейцарії компанією *NIRAS SWEDEN AB*.

Метою проекту є сприяння скоординованим діям з відновлення та злагодженого регіонального розвитку з боку громадян, бізнесу і органів влади, що покращує якість життя людей, зміцнює стійкість суспільства, мир та соціальну згуртованість в Україні. *UCORD* зосереджується на трансформації організаційних структур агенцій регіонального розвитку в Україні, а також розбудові їх спроможностей задля утвердження їх ролі провідників та фасилітаторів відновлення, здатних визначати регіональні пріоритети та формувати партнерства для розробки і втілення проектів, які сповна реалізують потенціал регіонів.

Наприкінці травня 2024 р. між швейцарсько-українським проектом «Згуртованість та регіональний розвиток України» (*UCORD*), Агенцією регіонального розвитку (АРР) Волині обласною радою та обласною

військовою адміністрацією укладено меморандум. Проєкт реалізується через три компоненти: «Регіональний розвиток», «Розвиток потенціалу та екологічних послуг», «Соціальна згуртованість через культуру та залученість громадян». Меморандумом передбачено впровадження проєкту з інституційної підтримки Волинської агенції регіонального розвитку, що триватиме до листопада 2026 р.

Керівниця АРР області В. Гончаренко зазначила, що підписання меморандуму із міжнародним проєктом *UCORD* – результат тривалого та ретельного відбору, а також потужної роботи агенції. «Ми раді, що Волинська область стала нашим партнером. Від нас підтримка буде у вигляді прямого фінансування Агенції, бо ми віримо, що АРР повинні стати потужними інструментами державної регіональної політики та економічного розвитку в регіонах, – додала керівниця проєкту *UCORD* М. Бриль. – Ми впевнені, що співпраця буде плідною, особливо в секторах розвитку культури, креативних індустрій, а також в екологічному напрямку – в сферах управління відходами, водопостачання та водовідведення» [8].

Специфікою реалізації міжнародних програм і проєктів є їх фактично необмежена специфікація, що охоплює практично всі сторони суспільного життя – від економіки до збереження життя і здоров'я людей. Головне, що вони спрямовані на вирішення проблем, які мають важливе значення для життєзабезпечення та розвитку окремих територій і з якими місцевій владі, за відсутності міжнародної фінансової та організаційно-методичної допомоги, важко впоратися.

Так, за підтримки уряду Нідерландів на теренах Волині реалізується пілотний проєкт «Розвиток потужності для створення організації водокористувачів (ОВК) з управління водними ресурсами для сталого аграрного виробництва у Волинському регіоні». У лютому 2022 р. прийнято Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель», який запроваджує нову організаційно-правову форму з управління меліоративними системами – організацію водокористувачів (ОВК). Це має бути спілка зацікавлених в ефективній гідротехнічній меліорації на сільськогосподарських землях. Тобто аграрії, на території яких знаходяться об'єкти дренажної мережі, не тільки їх використовуватимуть, а й технічно обслуговуватимуть. При цьому буде можливість залучати інвестиції для розвитку та модернізації меліоративної інфраструктури,

підвищувати її ефективність, збільшувати поливні площі, не допускати деградації ґрунтів тощо.

До обговорення результатів апробації проєкту долучилися фахівці з питань екології, водних ресурсів, землекористування і кадастру, агропромислового комплексу, науковці та експерти. Для учасників зустрічі відбувся онлайн-тренінг за участю нідерландських експертів щодо міжнародного досвіду з інтегрованого управління водними ресурсами для аграрних виробників та збереження природного середовища [9].

Отже, Волинська область демонструє прагнення до розширення міжнародних контактів у напрямі розвитку власної економіки, розвитку інфраструктури тощо шляхом залучення міжнародних інвестицій через реалізацію програм і проєктів, де значну увагу приділено міжрегіональному й транскордонному співробітництву.

Список використаних джерел

1. Волинь – лідер серед областей за кількістю міжнародних партнерств. 28.03.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/volyn-lider-sered-oblastej-za-kilkisty-mizhnarodnyh-partnerstv/> (дата звернення: 16.06.2024).
2. Регіони Польщі, Італії та України обговорили спільні проєкти. 04.04.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/regiony-polshhi-italiyi-ta-ukrayiny-obgovoryly-spilni-proyekty/> (дата звернення: 16.06.2024).
3. Програма INTERREG NEXT Польща – Україна 2021–2027. Interreg NEXT Poland – Ukraine. URL: <https://pl-ua.eu/ua/pages/586> (дата звернення: 12.06.2024).
4. INTERREG NEXT Польща – Україна: обрано 44 проєкти у розділі довкілля. 19.04.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/interreg-next-polshha-ukrayina-obrano-44-proyekty-u-rozdili-dovkillya/> (дата звернення: 14.06.2024).
5. Ініціативи Трьох морів: визначено пріоритети співробітництва. 13.06.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/inicziatyvy-troh-moriv-vyznachenopriorytety-spivrobotnyctva/> (дата звернення: 17.06.2024).
6. Трансформація вугільних громад: Волинь приєдналася до пілотного проєкту. 30.05.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/transformatciya-vugilnyh-gromad-volyn-pryyednalasya-do-pilotnogo-proyektu/> (дата звернення: 10.06.2024).
7. Звіт про результати діяльності Агенцій регіонального розвитку у 2023 році. Київ, 2024. 12 с.
8. Волинь підписала чотиристоронню угоду з швейцарськими партнерами. 22.05.2024. URL: <https://new.volynrada.gov.ua/2024/volyn-pidpysala-chotyrystoronnyu-ugodu-z-shvejczarskymu-partneramy> (дата звернення: 30.05.2024).

9. На Волині підсумували результати експериментальної моделі осучаснення і утримання меліоративних мереж. 28.02.2024. URL: <https://new.volyn-rada.gov.ua/2024/na-volyni-pidsumuvaly-rezultaty-eksperymentalnoyi-modeli-osuchasnennya-i-utrymannya-melioratyvnyh-merezh/> (дата звернення: 25.04.2024).

І. Ломака – кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології, Прикарпатський
національний університет імені Василя
Стефаника

Політичні міфи та їх вплив на безпеку суспільства

Час становлення нового політичного режиму, коли були переглянуті базові політичні цінності держави і виникла необхідність пошуку окремої ідеології, прийнятної для українського суспільства, став переломним у житті українського народу. Це створило сприятливий ґрунт для панування міфів у всіх сферах суспільного життя, особливо в політиці, де міфи стали основним інструментом політичного впливу та ефективним засобом маніпуляції. Політичні міфи використовуються як ефективна політична технологія для досягнення певних цілей, таких як боротьба за владу, легітимізація влади або створення нових політичних ідеологій. На міфах і міфосистемах ґрунтуються, зокрема, сучасні виборчі кампанії. Це надзвичайно потужний інструмент впливу на виборців, впровадження певних цінностей і норм та формування колективного бачення сьогодення і політичного майбутнього.

До теорії та практики використання міфів в українській політиці та українському суспільстві сьогодні звертається багато дослідників, зокрема: Г. Грабович, І. Грабовська, О. Гриценко, О. Донченко, О. Забужко, М. Попович, В. Малахов, Н.Хамітов, А. Тихолаз, Г. Почепцов, В. Ткаченко, В. Скуратівський, В. Горський, М. Обушний, Н. Пробийголова, Ю. Романенко, Ю. Шайгородський та ін. Всі вони схиляються до думки, що Україна, отримавши незалежність, упродовж десятиліть намагається витворити нову національну міфологію, що мала б стати інструментом інтеграції українського суспільства.